

PROF. DR. H. NEVZAT ÖZGÜVEN: “ÜRETKEN BİREYLER İNSANLIĞA HİZMET EDER”

Hülya Aydın*

Bu sayıda konuğumuz, 6957 sayılı Oda üyesi Prof. Dr. H. Nevzat Özgüven. ODTÜ Makina Mühendisliği bölümünden mezun olduktan hemen sonra orada akademisyenliğe başlayan ve 2018'den sonra da emekli profesör olarak bu görevini sürdüren Özgüven ile akademik hayatı, devlet bürokrasisinde yaptığı yöneticilik deneyimleri ve yurtdışında yaptığı çalışmalar üzerine sohbet ettik...

* Makina Mühendisleri Odası Basın Danışmanı - hulya.aydin@mno.org.tr

Önce biraz kendinizden bahseder misiniz? Hayata nereden başladınız, ilköğretim ve lise yıllarınız nasıldı? Bu dönemde yaşamınızın şekillenmesinde etkisi olduğunu düşündüğünüz şehir, kişi ve anılarınızı bizimle ayrıntılı şekilde paylaşır mısınız?

Babamın görevi nedeniyle bulduğumuz Trabzon'da doğmuşum. Bir buçuk yaşındayken Ankara'ya taşınmışız. İki kardeşiz, benden küçük bir kız kardeşim var. Çocukluğum çok sı-

Günçe, akademisyen Yaşar Gürbüz gibi daha yakın arkadaşları vardı. Bir de babamın İTÜ'den çok yakın arkadaşı, ders verici muziplikleriyle adeta modern Nasrettin Hoca olan Fahri Aydağ'ın pozitif yaklaşımı ve sevecenliğinden etkilenmişimdir. Ortaokulu Namık Kemal Ortaokulu'nda okudum. Başarılı bir öğrenci olduğum için öğretmenlerim fen lisesi sınavlarına girmemi istediler. Fen Lisesi daha yeni kurulmuştu ve isminden dolayı tek yönlü öğrenciler

görevim ders çalışmak ve öğrenmekti. Başarılar, bunların doğal sonucuydu. Dönem arkadaşlarımda hemen hepsi meslek yaşamlarında çok başarılı oldular. Benim sınıfımın yarısı ODTÜ'yü kazandı. Günümüzde bunu hayal etmek bile mümkün değil. Bu da eğitim politikamızın, 50 yılda devlet okullarımızı nereden nereye getirdiğini gösteriyor...

Makina Mühendisi olma kararını nasıl verdiniz? Ailenizin kararınızda etkisi ve desteği oldu mu? Mühendis olma kararınız hayatınızda sizi mutlu etti mi?

Ailemin meslek seçimim konusunda bir telkini olmadı. Ancak, liseden yakın arkadaşım Gürhan Fişek'in babası, ülkemizde toplum hekimliğinin kurucusu Nusret Fişek, dekan olduğu Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesine gitmem için ısrar ediyordu. Benimse tıp eğitimine en ufak bir ilgim yoktu. Kendimi bildim bileli, mühendislik eğitimi almak ve akademisyen olmak konusunda nettim, sanki bunlar yaşamımın doğal süreciymiş gibi. ODTÜ'nün sınavı ayrıydı, o sınavı da kazanıp ODTÜ mühendisliğe girdim ama ne mühendis olacağımı bilemiyordum. Neyse ki o tarihlerde ODTÜ'de gireceğiniz bölüm, giriş puanınıza ve birinci sınıf

Eylül 1957

Annesi Ayten, babası Mehmet ve kız kardeşi Ferda ile Taksim'de, Eylül 1957

İlkokul mezuniyetinde öğretmeni Meliha Şehsuvar ile, Mayıs 1962

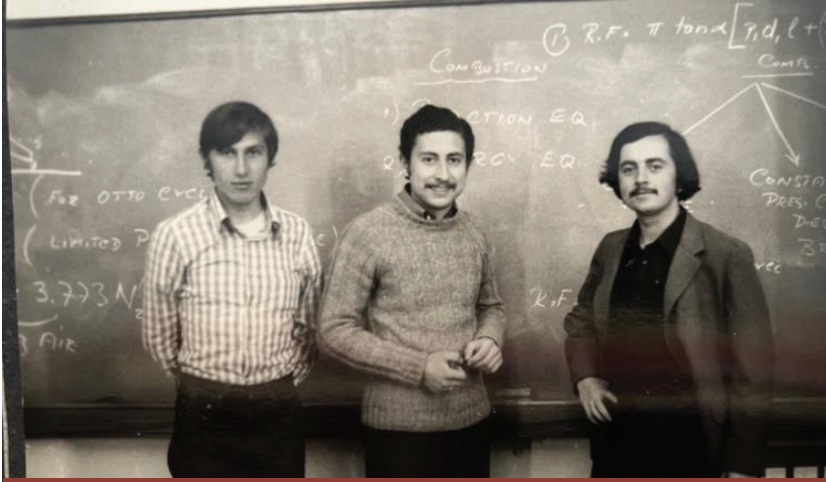
cak bir aile ortamında geçti. İlkokulu Bahçelievler İlkokulu'nda okudum. O günleri hep çok güzel hatırlıyorum. Eğitim hayatımda başarılı olmamda babamın yanı sıra ilkokul öğretmenim Meliha Şehsuvar'ın payı büyüktür. İTÜ mezunu bir inşaat yüksek mühendisi olan babam kültürlü, aydın bir insandı ve hep çok iyi bir rol model oldu. Arkadaşları arasında Atila İlhan, Oktay Rıfat, Rıfat Ilgaz gibi edebiyatçılar ve çocukluğumda beni çok etkileyen tiyatro sanatçısı ve şair Suat Taşer, daha sonraki yıllarda yaşamımın şekillenmesinde etkileri olan gazeteci yazar Mustafa Ekmekçi, ODTÜ öğretim üyesi ve şair Ergin

yetiştirebileceği endişesiyle babam istemedi. Okulun yatılı olması da çocuklarına düşkünlüğü had safhada olan babamın kararında etkili oldu sanırım. Böylece Ankara'nın en iyi liselerinden olan Ankara Atatürk Lisesi (AAL)'ye gitmeme karar verildi.

Yaşamımın şekillenmesinde büyük etkisi olan AAL, o yıllarda her alanda son derece başarılıydı. Liselerarası bilgi yarışmasında, basketbolda, voleybolda Türkiye dereceleri vardı. 1968'de liseyi birincilikle bitirdim ve üniversite giriş sınavında Türkiye birincisi oldum. Bir önceki yılın Türkiye birincisi de bizim lisedendi. Aslında not ya da derece elde etmek için çalışmıyordum. Öğrenciydim,

Ankara Atatürk Lisesi Mezuniyetinde birincilik konuşması yaparken, Temmuz 1968

ODTÜ 3. sınıfta yakın arkadaşları Turgut Tümer ve Nail Özboya ile birlikte, Nisan 1972

notlarına göre belirleniyordu. Yani hemen tercih yapmanız gerekmiyordu. Babam, sadece burada devreye girdi ve "inşaat mühendisi olma da ne mühendisi olmak istiyorsan ol" dedi. Bu yaklaşımında, o tarihlerde inşaat mühendislerinin müteahhitliğin ötesine geçen faaliyetlerinin çok sınırlı olmasının etkisi vardı. Makina ile elektrik mühendisliği arasında kalmıştım. ODTÜ'de Elektrik Mühendisliği Bölümü'nde akrabamız Arif Ertaş, Makina Mühendisliği Bölümünde babamın sevdiği, ailecek görüştüğümüz bir arkadaşının oğlu Rüknettin Oskay vardı. Babam, "mühendislik alanı ve ODTÜ'de bu eğitimlerin nasıl olduğu hakkında onlardan bilgi alıp ona göre karar verirsin" dedi. Öyle de yaptım; ama Rüknettin Oskay'ı odasında buldum, Arif Ertaş'ı bulamadım. Bu yüzden sadece onunla konuşabildim ve makina mühendisi olmaya karar verdim. Ters olsaydı belki şimdi elektrik mühendisiydim...

Yani yaşamımı etkileyecek bir konuda vereceğim karar bu kadar bıçak sırtıydı. Şimdiki öğrencilerimiz çok daha bilinçliler. Makina mühendisi olma kararım beni hep mutlu etti. Makina çok geniş bir uygulama ala-

nına sahip. Dolayısıyla üniversite son sınıfa geldiğinizde daha bilinçli olarak istediğiniz alana eğilebiliyor, mezuniyet sonrasında istediğiniz alanda uzmanlaşabiliyor, meslek yaşamınızı değişik alanlarda sürdürme olanağı elde edebiliyorsunuz. Bu arada, çocukları ve yakınları meslek seçme aşamasına gelen okurlar, özellikle de mühendislik seçme eğilimi varsa, Bilim Akademisi'nin yayını "sarkac.org" sitesinden faydalanabilirler. Çeşitli meslekleri tanıtan yazılar yayımlanıyor, makina mühendisliğini tanıtan yazıyı da ben yazmıştım.

ODTÜ'yü tercih etme nedeniniz neydi? Ülke koşullarının, üniversite hayatınızın ve orada öğrenci olmanın yaşamınızın şekillenmesindeki rolü üzerine neler söylersiniz?

Mühendis olmak için önümde ODTÜ ve İTÜ seçenekleri vardı sadece. ODTÜ çok yeni kurulmuştu ama çok iyi bir şöhreti vardı. Sınıfımızdaki öğrencilerin çoğunun hayalimdi ve benim de tercihim ODTÜ oldu. Çok da isabetli olmuş. Öğrencilik yıllarımda ODTÜ dışındaki üniversiteler hakkında fazla fikrim yoktu. Birçoğuyla arasındaki büyük farkı, TÜBİTAK Başkan

Yardımcılığı yaptığım beş yılda ve daha sonra ODTÜ Rektör Yardımcısı olarak Üniversitelerarası Kurul'da ODTÜ'yü temsilen bulunduğum sekiz yıl içerisinde yakından gördüm. ODTÜ zamanla kendini daha da çok geliştirdi. Öğrencilerine sadece nitelikli bir eğitim vermiyor, bir yaşam tarzı, bir dünya görüşü sunuyor. Özgür düşünebilen, sorgulayan, araştıran, toplumsal sorumluluk sahibi kişiler yetiştirmeyi hedefliyor ve öğrenmeyi öğretiyor. Liyakati esas alan bir kurum kültürüne sahip. Ancak bazı dönemlerde siyasi müdahalelerden kendisini tam koruyamadı ve koruyamıyor. Hasan Tan dönemini hepimiz çok iyi biliyoruz; ama ODTÜ buna direnmiş, müdahalenin kalıcı olması önlenmişti.

ODTÜ'ye 1968'de girdim, yani 68 kuşağıyım. 12 Mart dönemi üniversite öğrenciliği yıllarıma rastlar. Bu döneme ait acı tatlı çok fazla anım var; önemli kısmı da maalesef acı anılar. Ülkemizin geri bırakılmış olmasını kabullenmeyen, gelir paylaşımındaki adaletsizliği gören, haksızlıklara isyan ederek bunlarla mücadele eden çok sayıda ODTÜ öğrencisi arkadaşımız yaşamını yitirdi bu dönemde. Ne kadar ironiktir; o zaman "emperyalizme hayır" diyenlerin karşılaşmadığı

Eşi Şükran'la ilk tanıştığı günlerde, İstanbul Üniversitesi, Mart 1972

zulüm kalmadı. Şimdi bu söylem ne-redeyse her görüşten politikacının dilinde...

ODTÜ öğrenciliğinin bana kazandırdığı değerlerin, yaşamımın şekillenmesinde katkısı çoktur. Bilim insanı olma kararlılığımı perçinledi. En iyi için çabalama ve sorgulama kültürüne sahip olmak yanında, topluma karşı duyduğum sorumluluk duygusunun kalıcı olmasında da etkisi oldu. Burada çeşitli yönlerden etkilendiğim hocalarımı da anmak isterim. Mesela ders anlatımı bakımından hepimizi etkileyen Orhan Kural vardı. Benim ders anlatmamı genellikle beğenir öğrencilerim. Bu alanda aldığım ödüller de var. Ama en azından teatral yetenek açısından Orhan Kural'ın oldukça farklı olduğunu ve ondan etkilendiğimi söyleyebilirim. Kendisinden hiç ders almamış olmama rağmen, Amerika dâhil birçok yerde yollarımızın kesiştiği, halen görüştüğüm Sadık Kakaç hocamızın da benim nezdimde farklı bir yeri vardır. Bana pek çok konuda yol göstermiş, önerilerde bulunmuştur...

Sadık Kakaç'ı eşi Şükran ile evinde ziyaret - Mayıs 2023

Akademisyen olmaya nasıl karar verdiniz? Başka işlerde çalışmayı düşünmediniz mi?

Mezun olduktan sonra ne yaparım diye hiç düşünmedim, sanki mezuniyetin devamı akademisyenlikmiş gibi. Zaten mezun olmadan önce, öğrenci asistanlık yaparak akade-

ODTÜ'de asistanlık günlerinde bir Bölüm Toplantısında, Aralık 1974

misyenliğe ilk adımımı atmıştım bile. Ben farklı bir kariyer hiç düşünmedim ama beni buna ikna etmeye çalışanlar oldu. Mesela babamın İTÜ'den yakın arkadaşı Kadir Sever, birlikte çalıştıkları Karayollarından ayrılıp METİŞ şirketini kurarak epeyce büyümüşü ve kendisiyle çalışmam için hep çok ısrar etti. Teklif edilen ücret ODTÜ'den aldığım asistan maaşıyla kıyas bile edilemezdi. Üstelik o tarihte eşim yeni mezundu ve çalışmıyordu. Ben yüksek lisansımı yapıyordum ve asistan maaşıma ek olarak CENTO'dan çok iyi burs alıyordum. Buna rağmen geçinmek pek kolay değildi ve tabii çok güzel önerilerdi bunlar. Ama ben akademisyen olmaya çok kararlıydım...

O dönem aldığım CENTO bursunu, liseden yakın sınıf arkadaşım Güneri Ünal sayesinde öğrendim. Hiç farkında bile olmadan yaşamımın akışında önemli değişikliğe neden olan iki kişi vardır ve ilki Güneri'dir. O da ODTÜ'de, İnşaat Mühendisliği bölümünde okuyordu. Birinci sınıfın ilk günlerinin birinde, birlikte Kızılay'a gelmiştik. Benim evim biraz uzaktı ve genelde otobüsle gidiyordum fakat o gün, arkadaşımı yalnız bırakmamak için onunla yürümeye karar verdim. Yoldaki sohbetimiz sırasında, elinde gördüğüm formların ne olduğunu sordum. CENTO bursu başvurularının başladığını, sınavsız,

lise notları ve üniversite giriş derecesi ile bu bursların verildiğini söyledi. O tarihte verilen en yüksek burstu ve üstelik karşılıksızdı. Ben de hemen başvurduğum. Altı yıl süresince aldığım ve yaşamımda çok önemli değişikliklere neden olan bu burstan, belki de o gün arkadaşım ile yürümeye karar verip yolda elindeki o kâğıtları sormasam, hiç haberim olmayacaktı. Her şeyden önce, bu burs sayesinde İstanbul'a anneannemi ziyarete gittiğimde, orada eşim Şükran Erdemli ile tanıştım. Bundan daha önemli ne olabilir ki? Ayrıca bu burs, arkadaşlık ve nişanlılık dönemlerini, hatta evlendikten sonra, doktora için yurt dışına gidene kadar geçen bir buçuk yıla yakın süreyi maddi bakımdan daha rahat geçirmemi sağladı...

ODTÜ'de asistanlık ve yüksek lisans sonrası doktoranızı yurt dışında yapıyorsunuz. Buradaki çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?

1975'te yüksek lisansımı tamamlayarak bölümümden izinli ve burslu olarak Manchester Üniversitesi'ne doktora gittim ve doktora üç yılda tamamladım. Son yılımda tez danışmanım, ziyaretçi öğretim üyesi olarak Kanada'da McMaster Üniversitesi'ne gitti ve ben de son yılının altı ayını orada ziyaretçi doktora öğrencisi olarak sürdürdüm. Dok-

İngiltere'de doktora yapan 7 ODTÜ Makina Mühendisliği Bölümü Asistanı (Daha sonra hepsi de aynı bölümde profesör oldu) Samim Ünlüsoy, Cahit Eralp, Orhan Yıldırım, Kahraman Albayrak, Metin Akkök, Turgut Tümer, H. Nevzat Özgüven - Manchester 1976

tora için Manchester Üniversitesi'ni seçmemin nedeni, lise ve üniversiteyi birlikte okuduğumuz, sonraları da sadece Bölümde öğretim üyesi olarak değil, idari görevlerde de birlikte çalışma fırsatı yakaladığımız 57 yıllık yakın arkadaşım Turgut Tümer'in, o dönem yüksek lisans ve doktora için oraya gitmiş olmasıydı. Duygusal bir karardı ama hiç pişmanlık duymadım. Manchester Üniversitesi çok iyi bir üniversite ve doktora yaptığım takım tezgâhlarının dinamiği alanında dünyanın en iyi üniversitelerinden biriydi. Ayrıca, her açıdan çok güzel bir üç yıl geçirdik. Eşim eczacıydı ve eczacı olarak iş bulmakta zorlandı. Ancak eşim çalışmaya başlayınca çok disiplinli bir çalışma düzenimiz oldu. Bursumu doktora sonrası araştırma bursu olarak sürdürebilme olanağım vardı. Eşim Kanada'ya gitmemizi çok istedi. Ama ben dönmeyi ODTÜ'de işe başlamayı tercih ettim.

ODTÜ'deki meslek hayatınızı ve oradaki çalışmalarınızı anlatır mısınız?

ODTÜ'de akademik çalışmalarımın yanı sıra idari görevlerim de oldu. Akademik çalışmalarım; verdiğim dersler, yetiştirdiğim öğrenciler, araştırmalarım, yayınlarım, üniversite dışında verdiğim eğitimler, ulusal ve uluslararası projelerimdir. Bunları birbirinden ayırabilmek her zaman çok kolay değildir. Araştırmayı ilk yıl-

Ulusal Makine Tasarım ve İmalat Kongresini başlatan ODTÜ öğretim üyeleri – Eylül 1984

ODTÜ'deki ofisinde - Aralık 2006

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Toplantısı - Aralık 1999

lar tez öğrencilerinizle birlikte, kimi zaman bizzat öğrenci gibi çalışarak yürütürsünüz. Zamanla çok sayıda öğrencinin araştırmasını eş zamanlı yönetebilme becerisini edindiğinizde ve diğer görevleriniz de artmaya başlayınca, öğrenci gibi fiilen yaptığınız çalışmalar azalır. Bu aşamada, tez öğrencilerini yönlendirmek, kritik noktalarda önlerini açmak önem kazanır ve çok daha üretken olursunuz. Bir yandan da araştırma sonuçlarınızı farklı ölçeklerde derslerinize, üniversite dışında verdiğiniz eğitimlere yansıtırsınız. Örneğin, benim yıllara yayılı bazı araştırmalarda geliştirdiğim yöntemleri de aktardığım, 20 yıldan uzun bir süre içerisinde sürekli geliştirdiğim bir lisansüstü ders, titreşim alanında araştırma yapan ya da savunma, otomotiv sanayi gibi alanlarda çalışan lisansüstü öğrencilerimizin ve mühendislerin büyük ilgisini çekmiştir. Bu konuların bazılarını savunma sanayiinde çalışan mühendis ve araştırmacılara kısa kurs olarak da verdim.

Bugüne kadar 80'den fazla yüksek lisans ve doktora öğrencim oldu, hepsi çok iyi öğrencilerdi. Bu öğrencilerimin 20'ye yakını, sadece ülkemizde değil, ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada dahil çeşitli ülkelerde öğretim üyesi oldular. Türkiye'nin ODTÜ başta olmak üzere birçok iyi üniversitesinde yıllardır öğretim üyesi olan, çok başarılı eski tez öğrencilerim var. Kuşkusuz kendi başarıları ama bu başarılarında biraz da olsa katkımın

olduğunu düşünmek beni çok mutlu ediyor. Sayıları 200'ü geçen yayınlarımın çok büyük kısmı yurt dışı yayındır ve bunlarda öğrencilerimin emeği çok fazladır. Ancak ne yazık ki bilimsel yayın yapma konusu; genç akademisyenlerimiz için sadece ODTÜ'de ya da ülkemizde değil, bütün dünyada giderek içinden çıkılması zor, her geçen gün biraz daha fazla baskı unsuru olan bir sorun haline dönüşmektedir...

Bu konuyu biraz açar mısınız?

Bahsettiğim aşırı baskı bütün dünyada etik olmayan davranışları tetikleyerek, yağmacı dergi olarak nitelenen dergilerin, hatta sahte dergilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Üniversitelerarası Kurul Doçentlik Sınav Komisyonu Üyeliği yaptığım yıllarda bunun çok kötü örneklerine şahit oldum. Bu konu özellikle akademisyenlerin ilgisini çekecek uzun bir konu. Sadece şunu söylemekle yetineyim; bir yayın terfi için yapılmamalı, yürüttüğünüz araştırmanın özgün sonuçlarını, başta akademi olmak üzere, toplumla paylaşmak için yapılmalıdır. Akademisyenliğimin en başından beri böyle düşündüm. Bu nedenledir ki doçentliğin doçentlik tezi ile alındığı dönemde, tez çalışmalarımı bitirmek ve doçentlik tezi yazmak üzereyken bir anda kurallar değişip doçentlik tezi yerine yurt dışı dergi yayınlarının esas alınması kuralı geldiğinde, benim yayınlarım çoktan hazırды ve hiç beklemem ge-

rekmeden 1983 yılında doçent olabildim. 1989'da da profesör oldum. Doçentlik öncesi yaptığım araştırmalar bana 1985'te TÜBİTAK Teşvik Ödülünü de getirdi. Emekli olduktan sonra bile 25 dolayında yayın yaptım öğrencilerimle, hepsi de alanındaki en saygın yurt dışı dergilerde ya da yurt dışı kongre kitaplarında yayımlandı. Demem o ki, özgün bir araştırma yapıp bilim dünyası ile paylaşacağınız sonuçlar elde ediyorsanız bunları yayımlarsınız...

ODTÜ'de idari görevleriniz sırasında neler yaptınız?

ODTÜ'deki ilk idari görevim, 1995-1998 yılları arasında yaptığım Rektör Danışmanlığı oldu. Birincil görevim, ODTÜ Teknokent'i düşünceden uygulamaya geçirmektir. Önce UNDP

ODTÜ eski Rektörü Nuri Saryal ve H. Nevzat Özgüven - 1998

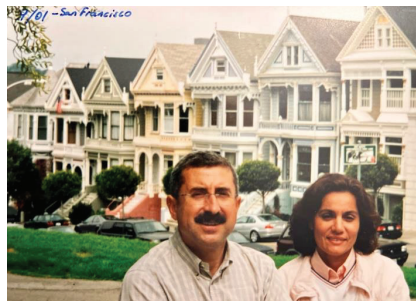
destekli bir proje kapsamında fizibilite çalışmaları yaptık. ABD, Kore, Hindistan ve bazı Avrupa ülkelerinde, dünyadaki başarılı örnekleri gördük. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası henüz yoktu ve ODTÜ Teknokent'i hayata geçirebilmek için yasal bir dayanak bulmak, ilk sözleşmeleri imzalamak epey bir yaratıcılık ve sorumluluk gerektiriyordu. Edindiğim deneyimle, tam istediğimiz gibi şekillenemese de, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası çalışmalarına da katkıda buldum.

Farklı bakımlardan ODTÜ'nün zor bir dönemi olan 2008-2016 yılları ara-

Rektör Yardımcılığı günlerinde - Mayıs 2010

sında, akademik işlerden sorumlu rektör yardımcılığı görevini yaptım. Bu dönem, ODTÜ değerlerini koruyabilmek, dışarıdan gelen baskı ve olumsuzlukları göğüsleyip, üniversitede özgür ve huzurlu bir ortam sağlayabilmek için mücadele ve yoğun bir çalışma temposu gerektirmesine rağmen, ODTÜ'yü daha ileriye taşıyacak çeşitli projelerin hayata geçirildiği, güzel bir çalışma dönemiymiş. 250 dolayındaki yeni öğretim üyesinin ODTÜ'ye kurumsal olarak bağlanmalarında önemli rol oynadığına inandığımız Akademik Gelişim Programı'nın (AGEP) geliştirilmesi, sorumluluk alanımdaki projeler içinde en önemsediklerimden birisidir. Bir kuruma iyi elemanlar almak için başlangıçtır, onları kurumda tutabilmek, motivasyonlarını yükselterek hem iş verimlerini artırmak hem de mutlu olmalarını sağlamak, kurumsal aidiyetlerini pekiştirmek işin belki de daha önemli ve zor kısmıdır. Bu dönemde çok uzun saatler çalıştım, bunu sekiz yıl sürdürmek elbette hiç kolay değildi. Yine de yap-

Eşi Şükran ile San Francisco'da - Eylül 2001

tığım işten, hepsi görünür olmasa da üniversiteye sağladığım katkılardan dolayı mutluyum.

Burada, meslek yaşamımda benim için özel öneme sahip kişilerden iki buçuk yıl önce kaybettiğimiz Ahmet Acar'ı da anmak isterim. 27 yıl önce, kendisinin dekan, benim rektör danışmanı olduğum dönemde, Üniversite Yönetim Kurulunda başlayan ve bir UNDP projesi nedeniyle süren tanışıklığımız, 8 yıllık rektörlüğüm döneminde çok yakın çalışma arkadaşlığına ve dostluğa dönüştü. Rektörlüğüm döneminde, benimsediği demokratik ve katılımcı yönetim tarzıyla, örnek ve iz bırakan bir yöneticilik sergilemiş, farklılık yaratmıştır. Onun sağlayabildiği saygı ve sevgiye dayalı yönetim ortamında, bütün rektörlük ekibi kendisinden çok şey

ODTÜ Makina Mühendisliği öğretim üyeleri - Kemal İder, H. Nevzat Özgüven, Ediz Paykoç, Bilgin Kaftanoğlu, Faruk Arınç ve ABD'den ziyarete gelen eski öğretim üyeleri Yıldız-Yıldırım Bayazıtöğlu, Kazım Akyüzü - Mayıs 2006

öğrenmiştir. Ben de bütün zorluklarına ve yoruculuğuna karşın, Rektör Yardımcısı olarak çok huzurlu bir yöneticilik dönemi yaşadığımı söyleyebilirim. Önde gelen vakıf üniversitelerimizin birisinden bu dönemde 4 yıl arayla iki kez gelen rektörlük önerisini kabul etmememde bunun da payı vardır.

Bu dönemlerde akademik çalışmalardan kopma endişesi yaşadınız mı hiç?

Bütün bu idari görevlerim sırasında akademik işlerden kopmadım. Tabii ki çok daha düşük bir tempodaydı

2010 yılındaki tez öğrencilerinin bazılarıyla

akademik çalışmalarım. Ama önemli olan kopmamaktı. Ders verme konusu kritik değil ama uluslararası düzeydeki araştırmalarınıza bir kez ciddi bir ara verirsiniz, tekrar aynı noktayı yakalamak kolay olmaz. İdari görevler yanında araştırmaları sürdürebilmek kimi zaman beni çok zorladı. Akşamları ve hafta sonları her zamankinden daha fazla çalışmak durumunda kaldım. Gerçi bunun karşılığını şimdilerde de alıyorum. Akademik yaşamımın 18 yılında yönetsel görevler yapmış olmama rağmen, emekli olduktan 4-5 sene sonra bile, Münih Teknik Üniversitesi gibi yurt dışındaki saygın bir üniversiteye ziyaretçi öğretim üyesi olarak davet ediliyor, uluslararası platformlardaki lisansüstü eğitim programlarında, önemli bilim insanlarıyla birlikte yer alıyorum...

Yurtdışında yaptığınız diğer çalışmalar nelerdir?

Doktora sonrası 1978'de ODTÜ'ye döndüm. 1983 yılında aldığım TÜBİTAK-NATO bursuyla üç ay Londra'da Imperial College'da doktora sonrası araştırma yaptım. Imperial College'daki çalışmalarım, daha sonraki

60. doğum gününde eski-yeni tez öğrencileriyle sürpriz partide – Şubat 2011

yıllarda Imperial College ile British Council destekli bir araştırma projesi yürütmemde önemli rol oynadı. Yaklaşık 3 yıl süren bu proje kapsamındaki araştırmalar, etkisi bugünlere uzanan önemli sonuçlar verdi. Yetiştirdiğim birçok öğrencimi kısa dönemler Imperial College'a gönderdim. Avrupa Birliği fonlarından

Yurt dışı bir kongrede eşi ve tez öğrencileriyle - Jacksonville, Florida, Şubat 2012

yararlanamadığımız 1990'lı yıllarda bu destek önemliydi.

1985-1987 yılları arasında Ohio State Üniversitesinde (OSU) 2 yıl ziyaretçi öğretim üyesi olarak görev yaptım. Yaşamımın akışında önemli değişikliğe neden olan ikinci kişi de Amerika'da Ohio State Üniversitesi öğretim üyesi Raj Singh'dir. Kendisiyle 1984 yılında İngiltere'deki bir kongrede tanıştık. Öğlen arasında yemeğe gitmek için yürürken yaptığımız sohbet sonrası ayrılırken bana "bir özgeçmişini verir misin?" demişti. Ben de vermiştim. Bir yıl kadar sonra, hiç beklemediğim bir anda Ohio State Üniversitesi Makina Mühendisliği Bölüm Başkanı olan Larry

Kennedy'den beni Ziyaretçi Öğretim Üyesi olarak davet eden bir mektup aldım. Raj önermiş beni kendisine. Yani o tanışma ve sohbetimiz Ohio State Üniversitesi'ne gitmemin ve orada çok güzel, keyifli, bir o kadar da başarılı iki yıl geçirmemin başlangıcı olmuştur.

OSU'daki ilk dokuz ayımda, ayrıca Fulbright Doktora Sonrası Araştırma Bursu aldım. Uluslararası alanda tanınmamı sağlayan ilk araştırmalar dışli dinamiği gibi farklı bir alanda oldu; bu araştırma alanına girme hikâyem de ilginçtir. Dokuz aylık Fulbright araştırma bursu sona erdiğinde dersler de bitmişti, dolayısıyla bölümden yazın maaş da alamayacaktım. Ertesi yıl da bölümde kalmam teklif edilmişti ama yaz döneminde ne yapacağımı bilmiyordum. Hangi projeden destek bulabileceğimi düşünürken, bölümden öğretim üyesi arkadaşlar Ohio State Üniversitesi Makina Mühendisliği Bölümü bünyesinde bulunan ve dışli konusunda sadece Amerika'da değil dünyada önemli yeri olan, o günkü ismiyle Dışli Dinamiği ve Dışli Gürültüsü Araştırma Laboratuvarını önerdiler bana. Ben de araştırma merkezinin direktörü Don Houser'a uğradım ve durumumu anlattım. O da "dışli dinamiği ile uğraşmak istersen destek veririm" dedi. Biraz düşündüm ve tamam dedim. Sadece yaz için destek beklerken, dönem başladıktan sonra bölümde ders vermemin yanı sıra, ODTÜ'ye döne-

Ohio State Üniversitesi Makina Mühendisliği Bölümü Başkanı Larry Kennedy ve eşinin Ankara ziyaretinde - Haziran 1999

ODTÜ Rektörleri Ömer Saatçioğlu, Ural Akbulut, Ahmet Acar ve ODTÜ Rektör Yardımcıları H. Nevzat Özgüven, Tuncay Birand - ODTÜ Teknokent'e Katkı Verenler Töreninde Kasım 2015

ne kadar dişli dinamiği projelerinde de çalıştım. NASA için yürütülen bir araştırma projesinde yer aldım. Hatta bu çalışma bana NASA'dan bir ödül de getirdi. ODTÜ'ye döndükten sonra, 1989 ve 1991 yılları yazlarında da OSU'ya giderek bu araştırmalara, dişli merkezinden destek olarak devam ettim. Dişli dinamiği konusunda çok öğrenci yetiştirdim, benzeri bir merkezin ODTÜ'de kurulması için uzun uğraşlar verdik, sonunda kurulabildi. Bu, desteğini benim Rektör Yardımcısı olduğum dönemde aldığımız büyük bir projedir. Kurulan merkezin başında, şimdi profesör olan eski bir tez öğrencim var. OSU'daki merkezin şimdiki direktörü de, ben oradayken doktora ODTÜ'den kabul ettiğimiz ve ben dönene kadar tez danışmanlığını yürüttüğüm eski bir öğrencimdir.

1992-1995 tarihleri arasında Türkiye Çimento ve Toprak Sanayi (ÇİTOSAN) Genel Müdürü olduğunuzu biliyoruz. Burada çalışma fikri nasıl gelişti?

Çimento Sanayi Genel Müdürlüğü günlerinde, Sanayi Bakanı Tahir Köse, ODTÜ Rektörü Süha Sevik ve Bilgin Kaftanoğlu ile - Haziran 1992

Bu benim ilk idari görevimdi. Bu görevi önererek yaşamımda farklı bir sayfanın açılmasına neden olan kişi dönemin Sanayi ve Ticaret Bakanı Tahir Köse'dir. Ben iyi bir akademisyenin rektör bile olmasının bir kayıp olacağına inanıyordum o günlerde. Daha sonra bu görüşüm biraz değişti tabii ki; iyi bir akademisyen olmanın yanında çok iyi bir yönetici de olabilecekseniz, o zaman araştırmalarınızdan bir süre feragat ederek, üniversitedeki çok sayıda akademisyenin önünü açabilirsiniz diye düşünüyorum. Aslında görevi kabul etmemde en büyük etken, yakın arkadaş çevrem "masa başı sohbetlerinde ülkeyi kurtarmak kolay, önünde önemli katkılar sunacağın ve farklılık yaratabileceğin bir imkân

Ahmet Üçer ve Turgut Tümer ile 1999 yılı ODTÜ Mezunlar Gününde

var, bundan kaçacak mısınız?" eleştirileri oldu. Bir de YÖK yasasının ilgili maddesine göre kamuda, üniversiteden izinli olarak yıllık uzatmalarla belli bir süre çalışıp tekrar üniversiteye dönmek mümkün. Bu seçenek olmasaydı, üniversiteyi bırakmamı gerektirecek bir görevi hiçbir zaman kabul etmezdim. Üç yıl yürüttükten sonra kendi isteğimle, sanayi deneyimi de elde etmiş olarak tekrar üniversiteye döndüm. Tabi bu süreçte, ayrı bir söyleşi konusu olabilecek kadar anım oldu...

İlk özelleştirilen KİT'lerden ÇİTOSAN'a Genel Müdür olduğumda; beş fabrikası özelleştirilmiş, geri kalan yirmi

üç fabrikasından on ikisi özelleştirilme kapsamına alınmıştı. Fabrikaların bir kısmı işletme kârı elde etmekle birlikte, mali yükleri nedeniyle zarar ediyorlardı. Yıllık dönem zararı 70 milyon dolar dolayındaydı, toplam borcu 300 milyon dolara yaklaşmıştı. En ilginç de enflasyonun yüzde 80'lerde olduğu dönemde, bankalardan yüzde 135 faizle kredi kullanıyordu. Tahminimce, KİT'ler devletin kamburu inancını topluma benimsetmek ve özelleştirmeyi hızlandırmak için bu duruma ses çıkarılmıyordu.

Bu sorunu, hazırladığım bir raporla ve Bakanın desteğiyle Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı'na ilettim. Rapor bütün Bakanlara dağıtıldı. Bu girişimlerim sonuç verdi. Göreve geldiğimde milyonlarca dolar zararı olan ÇİTOSAN'ın, görevimi bıraktığımda durumu çok farklıydı; fabrikalarının işletme kârı yüzde 80 artmış, dönem kârı ise 100 milyon dolara yaklaşmıştı. Görev yaptığım bu dönemin en büyük başarılarından birisi; siyasi baskı ve müdahalenin olmaması durumunda, yani özerk bir yönetim anlayışıyla, kamu işletmeciliğiyle de başarı elde edilebileceğinin gösterilmesiydi. Bakan Tahir Köse'nin güveni ve her zaman yanımda olması, siyasi baskıdan uzak yaklaşımı çok önemliydi. Yoksa mümkün olamazdı... Ayrıca birçok yerde birlikte çalıştığım ama

Eşi Şükran ve kızı Nevran ile San Francisco'da - Eylül 2001

özellikle ÇİTOSAN yıllarımda yakın çalışma fırsatı bulduğum, başta bürokrasi olmak üzere kendisinden çok şey öğrendiğim, ne yazık ki erken yaşta kaybettiğimiz dönemin deneyimli bürokratlarından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Akın Çakmakçı'yı da burada anmak isterim.

ÇİTOSAN deneyimi sonrası bürokrasiden başka yöneticilik teklifleri aldınız mı?

Çok düşündükten sonra kabul etmiş olsam da, yürüttüğüm bu görev nedeniyle sanayi ve bürokraside edindiğim deneyim, ardından başka yöneticilik önerilerini de gündeme getirdi elbette. Ereğli Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdürlüğü dâhil, sanayi ve bürokrasiden değişik öneriler geldi. Ama bu teklifleri, tekrar bu yola girersem akademisyenliğe bir daha hiç dönemeyeceğimi sezdiğim için hiç düşünmedim bile.

Ama ÇİTOSAN'da yaptığımız çalışmalarını çok önemserim. Genel Müdür olarak özelleştirme kararlarına müdahale etme şansım yoktu. Çünkü bu çok önceden verilmiş siyasi bir karardı. Ancak tüm bu süreçlerin düzgün işletilmesi için elimden geleni yaptım. Hazırladığım rapor Başbakan'a iletildi, konuyla ilgili kendisiyle görüştüm. Ayrıntıları uzun elbette, ama müdahalelerim sonucunda fabrikalardan dördü için yeniden ihaleye çıkılmasına karar verildi ve

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının ODTÜ'deki konserinde teşekkür konuşması yaparken - Mart 2016

TÜBİTAK-TTGV-TÜSIAD Teknoloji Ödülleri ve Kongresi Başkanı olarak açılış konuşması yaparken, Mayıs 2002

bu fabrikalar dolar bazında yaklaşık yüzde 40 daha yüksek bir bedelle özelleştirildi. Göreve gelmeden önce Türkiye'nin en iyi konumundaki, en kârlı 5 çimento fabrikası toplam 113 milyon dolara özelleştirilmişken, benim dönemimde 6 çimento fabrikası 281 milyon dolara özelleştirildi. Sırf bu güzel sonucun bile akademik çalışmalarımı 3 yıl aksatmama değdiğini düşünüyorum...

Bir de ÇİTOSAN genel müdürüken, Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği'nin (yeni adıyla TÜRKÇİMENTO'nun), Yönetim Kurulu Başkanlığını yürüttüm. Başkan olarak bu dönemde Avrupa Çimento Birliği (CEMBUREAU) Yönetim Kurulunda 3 yıla yakın Türkiye'yi temsil ettim. Uluslararası kuruluşlarda söz sahibi olabilmenin yolunun güçlü olmaktan geçtiğini bir kez de yaşayarak gördüm. Özelleştirme sürecinin yaşandığı bu dönemde, özelleştirmenin tamamlanması sonrası ÇİTOSAN'daki bilgi birikiminin yok olmaması, yetişmiş teknik elemanlardan da yararlanarak bir çimento araştırma enstitüsü kurulabilmesi için girişimlerim oldu. Ancak benim özelleştirme konusundaki görüşlerimi bilen özel sektör temsilcilerinin, bu girişimi farklı değerlendirmesi nedeniyle çabalarım sonuç vermedi. Buna hala üzülürüm...

TÜBİTAK'ta da görevler aldınız. O görevlerinizi ve yaptıklarınızı anlatır mısınız?

1990 yılında, ODTÜ'de öğretim üyesi de yapmış, dönemin TÜBİTAK Başkanı Kemal Gürüz, göreve yeni başladığı günlerde ODTÜ Öğretim Üyelerinin sosyal amaçlı aylık toplantılarından birisine geldi. Kendisiyle daha önce hiç karşılaşmamıştım. Benimle ayaküstü görüşerek, TÜBİTAK'ta yeni bir araştırma enstitüsü kuruluşunda görev üstlenmemi istedi. Önce şaşırıdım ama epeyce düşündükten sonra kabul ettim. Başkan Danışmanı olarak işe başladım. Ancak bu görevi sadece ÇİTOSAN'da genel müdür olana kadar sürdürmedim.

ÇİTOSAN'daki görevim sonlanmak üzereyken ise çok değer verdiğim ve çok erken kaybettiğimiz, o dönemin TÜBİTAK Başkanı Tosun Terzioğlu, bünyelerinde Teknoloji İzleme ve Değerlendirme Başkanlığını kurmak üzere TÜBİTAK Başkan Yardımcılığı teklif etti, çok düşünmeden kabul ettim. Ancak ODTÜ Rektörü Süha Sevük de döneceğimi biliyordu ve daha ODTÜ'ye dönmeden Rektör Danışmanlığı önererek, ODTÜ Teknokent'in kuruluşundan sorumlu olmamı istedi. Doğal olarak rektörün isteği öncelik kazandı. Ama 3 yıl sonra TÜBİTAK'ın yeni Başkanı Dinçer Ülkü'den tekrar Başkan Yardımcılığı

TÜBA Başkanı Yücel Kanpolat'dan Ödülünü alırken, Aralık 2009

önerisi geldi. Süha Hoca bu kez beni daha fazla engellemek istemediğini söyledi. Ben de, ODTÜ Teknokent'in kuruluşunu belli bir noktaya getirmiş olduğum için, gönül rahatlığıyla bu görevi kabul ettim. Kendi isteğiyle bu görevden ayrılırken yerine beni önerdiğini bildiğim, değerli bir akademisyen ve yönetici olan hocam Ahmet Üçer'i de bu vesileyle anmak isterim.

1998-2003 yılları arasında TÜBİTAK Başkan Yardımcılığı yaptım. Bu görevim sırasında farklı sorumluluklarım oldu. Bir dönem Marmara Araştırma Merkezi ve diğer araştırma enstitülerinin koordinasyonundan da sorumluydum. Ancak, benim en önemsedğim sorumluluklarım; 1983 yılında kurulmuş, fakat ilk 10 yılda bir kez toplanabilmiş olan ve benim de üyesi olduğum Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun düzenli toplanmasını sağlayan, sekreteryasından sorumlu Bilim ve Teknoloji Politikaları Dairesi Başkanlığı ve de o dönemdeki kısa adı TİDEB (Teknoloji İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı) olan, sanayideki araştırma-geliştirmeye destek programı olmuştur. Bu yıllarda izlenen bilim ve teknoloji politikalarının ana eksenini, ulusal inovasyon sistemi oluşturmaktaydı. Günümüzde herkesin dilinde olan bu kavramın ne olduğunu o günlerde pek bilen yoktu. 1990'lı yıllar, her konuda devlet desteği bekleyen sanayici profilinden, çağımızda dev-

ODTÜ Rektörlük Ekibi - Ağaç Dikme Şenliği, Kasım 2015

ODTÜ Mezuniyet Töreninde - Temmuz 2011

letin sanayiciye vereceği en önemli desteğin, verimli bir Ar-Ge ortamının yaratılmasına katkı olduğu görüşünü benimseyen sanayici yapısına geçişi yaşadığımız, bilgi ve teknolojinin rekabet üstünlüğü sağlayan temel üretim faktörü olduğu bilincinin oluşmaya başladığı bir dönemdi. Bütün bu çalışmalarda da TÜBİTAK lokomotif konumdaydı.

TÜBİTAK Bilgi Teknolojileri ve Elektronik Araştırma Enstitüsü'nün, TÜBİTAK Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'ne dönüştürülmesi, uydu geliştirme çalışmalarına başlanması, bu konularda uzman yetiştirmek amacıyla yurt dışına eleman gönderilmesi, beş yılında benim de Yönetim Kurulu'nda bulunduğum bu döneme rastlar. Ayrıca, TÜBİTAK'ın, başta Savunma Sanayi Araştırma Geliştirme Enstitüsü (SAGE) ve ULAKBİM olmak üzere bazı diğer enstitülerinin Yönetim Kurullarında da görev aldım, çeşitli uluslararası komitelerin yönetim kurullarında Türkiye'yi temsilen bulundum. Yine bu dönemde, TÜBİTAK-TTGV-TÜSİAD Teknoloji Ödülleri ve Teknoloji Kongresi Yürütme Kurulu Başkanlığı yaptım. TÜBİTAK'ta görev yaptığım dönemde Bilim Kurulunda yer alan Erdal İnönü ve de Dünya Bankası Başkan Yardımcılığı ve ülkemizde Başbakan Yardımcılığı yapmış olan Attila Karaosmanoğlu ile çalışmak ve deneyimlerinden yararlanma fırsatı

bulmuş olmak, benim için hem bir ayrıcalıktı hem de öğreticiydi...

ODTÜ'de emekli akademisyen olarak çalışmaya devam ediyorsunuz...

Emekli akademisyenlik ODTÜ'nün çok önemli ve değerli uygulamalarından birisidir. YÖK bölümlerimize gerekli kadroyu vermediği için, ODTÜ eğitim ve araştırma kalitesini emekli hocalarının önemli destekleri ile koruyabilmektedir. Ben sadece ders vermiyorum, yoğun olarak araştırma yönetmek, tez danışmanlığı yapmak, mezuniyet sonrası eğitim kapsamında eğitim programlarına katkıda bulunmak ve benzeri birçok akademik görevi sürdürüyorum. Emekli statüsünde olmam nedeniyle, büyük bir esnekliğe sahibim. Örneğin, araştırma yönetimine daha çok zaman ayırabiliyorum. Şimdi öğretim üyesi olan, hatta başka kuruluşlarda çalışan eski tez öğrencilerimle birlikte yeni tezler yönetmek, beni çok mutlu ediyor. Sırf bu dönemde 25 dolayında yurt dışı yayın yaptığımızı söylemişim; yine bu dönemde 5 patent başvurumuz oldu, ikisi olumlu sonuçlandı, diğerlerinin süreci devam ediyor. Çok önemsemiyorum ama emekli olmanın benim açımdan olumsuz tek etkisi, yurt dışı konferanslara katılmak için destek alamamaktır sanırım. Destek alamam da ben yine de konferanslara katılmaya devam ediyorum tabii ki...

David Ewins ile bir kongrede - Londra, Eylül 2012

Süreyya Özden, Ahmet Acar, Himmet Şahin, Ömer Yağiz, H. Bülent Tanık, H. Nevzat Özgüven - Kemal Kurdaş Meyve Bahçesi açılışı, Haziran 2009

Eşi Şükran, Kızı Newran ve Damadı Raja - Şubat 2012 San Francisco

Türkiye'nin geçmişten günümüze sürdürdüğü bilim, sanayi ve teknoloji politikaları üzerine görüş ve önerilerinizi paylaşmısınız?

Bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesi yetmiyor, bunun uygulanması büyük ölçüde ülke yöneticilerinin sorumluluğunda. Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikaları konusundaki en büyük eksiği, genel kanının aksine, bilim ve teknoloji politikalarının olmayışı değil, belirlenen politikaların sistemli ve kararlı bir şekilde hayata geçirilemeyesidir. Hükümetler, bu politikaları, uyguladıkları ekonomi politikalarının bir parçası haline getirememişlerdir. 1990'larda bilgi ve teknolojinin rekabet üstünlüğü sağlayan temel üretim faktörü olduğu, yüksek katma değerli ileri teknoloji ürünleri üretmenin kalkınma ve büyümedeki önemi ve bu konuların teknoloji politikalarımız

içinde yer almasının gerekliliği konuşulmaya başlandı. Ama hala ihracatımız içindeki yüksek teknoloji ürünlerinin oranı, yüzde üç ya da dördü geçmemektedir...

Meslek hayatınızda karşılaştığınız zorluklar ve bunların çözümüne yönelik söylemek istedikleriniz var mıdır?

Aslında bunun oldukça uzun bir cevabı var. Ama üniversitedeki idari görevlerim sırasında yaşadıklarımından biraz söz edeyim. Üniversitemizin en önemli sorunu özerk olmamaları ve akademik özgürlüğün

olmayışıdır. Bu durum eğitim, araştırma ve üretilen bilgiyi yayma konularında sıkıntılar yaratıyor. Akademik, mali ve idari özerklik üniversitelerin olmazsa olmazıdır. Zaten yeterli kaynak yok, mali özerklik olmayınca var olan kaynakların kullanımı da zorlaşıyor. İstihdama dönük özerkliğin olmayışı, nitelikli insan gücünü üniversitelere çekmekte ve istihdam etmekte sorun yaratıyor. Yani pek çok kararın merkezi otoriteler tarafından verilmesi, üniversiteleri her bakımdan olumsuz etkiliyor. Bu kararların bir kısmı akademik özerkliğe de aykırı kararlar. Gelişmekte olan bir üniversite için anlamlı olabilecek bazı kararlar gelişmiş üniversitelerin ilerlemelerini engelleyebiliyor. Üniversitemizde şeffaf bir yapı ve hesap verebilirlik yok. Çoğunda liyakate dayalı bir sistem de yok. Başarılı üniversitelerin çoğunda başarının kaynağının seçilerek gelmiş

olan rektörler ve bunların yönetim anlayışlarının getirdikleri farklılıklar olduğunu görüyoruz...

Odamızın çalışmalarına destek veya ürün ortaya koyma gibi görevlerin sizin için değeri ve size kattıkları nelerdir? Daha etkin çalışmalar için önerilerinizi paylaşmısınız?

Mezuniyet sonrası Odamıza üye oldum ve yurtdışına doktora gidene kadar Kitap Yayın Komisyonunda görev yaptım. Öğretim üyeliğim süresince ise, Mühendis ve Makina Dergisine, makina mühendislerine mesleki açıdan katkıda bulunacağına inandığım yazılar yazdım. Yazdığım bir kitap MMO yayını olarak basıldı. Yakın zamanda bir eğitim programına katkıda bulundum. Odanın bu kapsamdaki faaliyetlerini değerli buluyorum, daha çok katkıda bulunabileceğimi düşünüyorum. Odamızın düzenlediği Sanayi Kongrelerini de önemsiyorum...

Odamızın faaliyetleri geçmişe göre çok çeşitlendi. Ama eğitim programlarının artırılabilceğini düşünüyorum. Ayrıntısını bilmediğim eğitim programlarının kalitesi konusunda yorum yapamam, ama kaliteye dikkat edilmesinin önemine dikkat çekmek isterim. Kuşkusuz bu eğitimler üniversitelerdeki teorik derslerden farklı olacaktır. Ancak, uygulamaya ağırlık verilirken, teorik temel de ihmal edilmemelidir.

Ben sayısını hatırlayamayacağım kadar çok üniversite sonrası eğitim programına katkıda bulundum, Amerika'da bile. Sürekli eğitim günümüzün olmazsa olmazı. Bizim dönemlerimizde mezun olanlara üniversitede verilenlerle, bugün verilenler arasında tarif edilemeyecek bir fark var. Mesela öğrenciliğim sırasında ODTÜ'de aldığımız eğitimle,

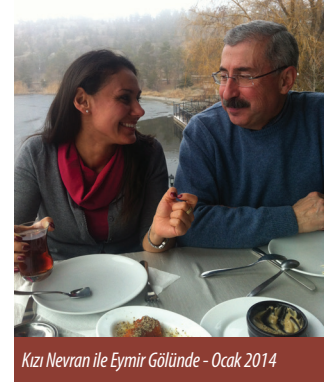
bir titreşimli götürücünün ya da titreşimli eleğin en basit modelini oluşturarak titreşim analizini yapabilmek mümkün değildi. Şimdi ise mezunlarımız, hele yüksek lisans yapmışlarsa, edindikleri bilgilerle, havacılık, otomotiv, savunma ve benzeri sanayi alanlarında özgün bir tasarım için gerekli hassas titreşim analizlerini, testlerini yapabilecek temel bilgilerle donatılıyorlar. Geçmişe göre her alanda çok daha hızlı ilerlemelerin kaydedildiğini düşündüğümüzde, mezunlarımızın güncel kalabilmeleri için Odamızın desteğinin öneminin giderek ne kadar arttığını görebiliriz.

Odamız tarafından yayınlanan Endüstriyel Gürültü Kontrolü adlı bir kitabınız var. Yayımlanan ya da yayın aşamasında olduğunuz başka kitaplarınız var mı?

Bu kitabım MMO yayını olarak 1986'da basıldı. Aslında kitap yazmak amacıyla yola çıkmamıştım. Doktoradan döneli birkaç yıl olmuştu. KOSGEB'in başlangıcı olan Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi (SEGEM) endüstriyel gürültü konusunda bir eğitim verdirmek için ODTÜ'ye başvurdu. Konuya en yakın ben olduğum için bir haftalık çok uzun bir seminerin tümünü benim vermeme istediler. Eğitimi verdim

Bir yurt dışı kongrede eşi Şükran ile, Jacksonville, Florida, Şubat 2012

Kızı Nevran ile Eymir Gölünde - Ocak 2014

ve SEGEM, eğitim için hazırladığım ders notlarını basmak istedi. Hazırladığım notları çok beğendiler ve kitap olarak basılacak olunca üzerinde daha fazla çalıştım ve yaygın dağıtımını yapabilir diye, kitabımı Odamızın basmasını tercih ettim. İkinci baskı için, çevresel gürültü konusunu da içerecek şekilde kapsamını yüzde 40 civarında artırdım. Türk Akustik Derneği'nin yakın arkadaşım olan kurucu başkanının isteğiyle, ikinci baskı bu dernek tarafından, "Gürültü Kontrolü-Endüstriyel ve Çevresel Gürültü" adıyla 2008 yılında tekrar basıldı. Ancak dernek kitabın dağıtımında MMO kadar başarılı olmadı. Benim amacım ise bilgi edinmek isteyenlere katkıda bulunmaktı. Uzun bir süre geçmesine rağmen kitapların yaklaşık yarısının satıldığını gördüm. Dernekle yeni bir anlaşma yaptım ve telif hakkı olarak kalan kitapların yarısını aldım. Sonra da bunları MMO'ya istediği fiyattan satması için başladım.

Bu kitabımın iki baskısı için de çok emek verdim. İlk baskısı için akşamları evde o kadar zaman harcadım ki, o yıllarda daha çok küçük olan kızımı ihmal ettiğimi düşünerek hep üzül-müşümdür. Bu nedenle kitabımı "Bu

Torunları Mira Arya ve Arun Emre ile - Şubat 2023 Austin, Texas

kitabı yazmak için, kendisine ayırmam gereken zamandan çaldığım kızım Nevran'a" diyerek ona ithaf ettim. Kitabım, TÜBA'nın özerk olduğu dönemde TÜBA Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü'nü aldı. ODTÜ'de ders notu şeklinde basılmış, arkadaşlarımla ortak yazdığımız, makina dinamiği ve sistem dinamiği konularında da iki ders kitabımız var. Emeklilik sonrası mekanik titreşimler konusunda kitap yazma düşüncelerim vardı. Ama halen emeklilik yaşama tam geçemedim. Aktif olarak yeni ve eski tez öğrencilerimle araştırmaya devam ediyorum. Alanımdaki en iyi uluslararası dergilerde yayımlayabileceğimiz, evrensel bilime katkı yapacak düzeyde araştırmalar yürütebildiğim sürece, bunları aksatacak uğraşlara girmek de istemiyorum...

Özel yaşamınızdan ve meslek hayatınız dışında yapmaktan mutlu olduğunuz şeylerden biraz bahsedermisiniz?

Eşim Şükran ile tanıştığımda ben ODTÜ üçüncü sınıf öğrencisiydim o da İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde ikinci sınıf öğrencisiydi. Ben mezun olduktan bir yıl sonra evlendik. Tanışmamız tam bir rastlantıydı. Öğrencilik yıllarında tanıştığımız için, İstanbul-Ankara arası sıkça kısa süreli ziyaretler yapardık; Ankara'da olduğunda, daha çok birlikte olabilmek için ODTÜ'ye benimle gelirdi. Dolayısıyla eşim benim sınıftaki arkadaşlarımla neredeyse hepsinin öğrenciliklerini bilir. Hatta asistanlık yaptığım dönemde Bölüm Başkanımız Yalçın Göğüş onu bölümde çok gördüğü için kendisini bölüm asistanlardan birisi sanıyordu. Bu vesileyle değerli hocamı saygıyla anmak isterim. İyi bir akademisyenin gecesi, gündüzü ve hatta tatili olmayabiliyor. Bazen koşullar zorluyor, bazen sizin tercihiniz oluyor bu. Eşim her zaman yoğun çalışma tempoma saygı gösterdi. Bu destek olmasa, beni farklı kılan akademik başarıları elde edemezdim. Gösterdiği özverinin, sınırları zorlayan ölçüde olmasında eğitime verdiği inanılmaz önemin de payı vardır. Eşim, kendisi de çalışıyor olmasına rağmen akademik çalışmalarımı hep yakından ilgilendi, tez öğrencilerimin birçoğunu tanıır, hatta onların akademik başarılarını izler. Tek çocuğumuz var, kızımız Nevran. ODTÜ'den mezun oldu, yüksek lisans ve doktora için tam destekle kabul edildiği Stanford Üniversitesi'ne gitti. Sonrasında Kaliforniya'da kaldı, Silicon Vadisi'nden ayrılmak istemedi. İleri teknoloji şirketlerinde mutlu ve başarılı olduğu değişik görevler üstlendi. Şimdilerde torunlarımız Mira Arya ve Arun Emre'ye bakıyor, bir yandan da danışmanlık yapıyor.

Müzik beni mutlu eder; özellikle de klasik müzik ve opera müziği dinlemek. Müzikte insan sesini ayrı severim. İngiltere'de doktora başladığım ilk yıl, Herbert von Karajan yönetimindeki Berlin Filarmoni Orkestrası'ndan Beethoven'ın 9 Senfonisinin plak setini alabilmek için bursumun önemli bir kısmını vermiştim. Eşimle yurt dışı gezilerimizde, opera ve müziklere gitmeye çalışırız. Şiire ayrı bir düşkünlüğüm vardır. Amatör fotoğrafçılık yapıyorum. Seyahat etmeyi, değişik ülkeleri, uygarlıkları görmeyi, kültürleri tanımayı severim. Yurt dışı gezilerimizi eşimle planlarız. Güzergâhımızı belirledikten sonra, araç kiralayarak gezmeyi tercih ederiz. Dünya mutfağı ilgimi çeker. Çin, Hint, Thai yemeklerini evde yapmayı da denerim. Eşim yaptığım Çin yemeklerini çok sever. Ama gerçekten güzel yaptığım için mi, yoksa o gün yemek yapmayacağı için mi, bilemiyorum...

Bunca yıllık meslek deneyimleriniz ışığında, genç mühendislere ve mühendis adaylarına neler önerirsiniz?

En iyi yapabileceğiniz işi seçin ya da yaptığınız işi en iyi şekilde yapmaya çalışın. Bu sizi sadece başarılı kılmaz, aynı zamanda mutlu eder. Yaşam "çalışmak" demektir. Öğrenciyken bunu fark etmiyorsunuz. Hayata atılınca bir de bakıyorsunuz ki zamanınızın büyük kısmı işinizde geçiyor. Bu teorik olarak herkesin bildiği bir şey ama bunu aylarca, yıllarca deneyimlemek farklı bir şey. Sevmediğiniz bir işte çalışarak hayat zor geçer. Bu nedenle iş seçimlerinizde çok dikkatli olun. Tabii ki herkes belli bir hayat standardını sağlamak ister;

Münih Teknik Üniversitesi'nde ofisinde - Kasım 2022

ancak, günün sonu gelsin, tatile kaç gün kaldı ve benzeri beklentilerle çalışıp çok kazanmak yerine, belki biraz daha az kazanıp, mesai bitiminde bile çalışmaya devam etmek isteyebileceğiniz bir işinizin olması, sizi çok daha mutlu edecektir. Özgür düşünebilen, sorgulayan, araştıran, toplumsal sorumluluk sahibi kişiler olun. ODTÜ'de biz öğrencilerimize bu özellikleri kazandırmaya çalışıyoruz. Değer yaratan üretken bireyler olmak, insanlığa hizmet etmek ve bundan mutluluk duyabilmek önemli.

İnsan ilişkileri her yerde her zaman önemlidir, iş yerlerinde bu daha da önemlidir. Değerlerimizden taviz vermeden, her zaman uzlaşmaya açık olmalıyız. Günümüzde, iş birliği ve ekip çalışması çok önemli kavramlardır. Ekip çalışması yürütmek, her şeyden önce uyumlu olmayı gerektiriyor. Çalışma yaşamım boyunca zeki, çalışkan ve becerikli olmalarına karşın, insan ilişkileri nedeniyle hak ettikleri noktalara gelemeyen çok kişi gördüm. Özellikle de yönetim görevi için değerlendirme yapılırken insan ilişkileri önemli bir faktör olarak her zaman gündeme gelir. Gençken bunların önemini fark etmeyebilirsiniz. Fakat birçok durumda geçmişiniz peşinizi bırakmaz, hele de çağımızda... ◀